

درس پنجم فصل اول : زندگی بر اساس اندیشه

❖ نقش سوفسطائیان در جامعه آتن :

- جامعه آتن در زمان سقراط متأثر از اندیشه های سوفسطائیان بود .
- سوفسطائیان معتقد بودند که جهان را نمی توان شناخت و آنچه را که ما علم و دانش می نامیم، تنها ساخته و پرداخته ذهن ماست و تطابقی با واقعیت ها ندارد .
- سوفسطائیان با کمک اقسام مغالطه ها و جدل و فن سخنوری به نشر اندیشه خود می پرداختند و بر شیوه زندگی مردم تأثیر می گذاشتند .
- تحت تأثیر اندیشه های مغالطه کارانه سوفسطائیان ، اخلاق و فضیلت میان مردم یونان کم رنگ شده بود و بسیاری از مردم به دنبال حق جلوه دادن باطل بودند .

❖ قیام سقراط علیه سوفسطائیان

- در شرایطی که جامعه آتن به علت افکار شک گرایانه سوفسطائیان از حقیقت و فضیلت فاصله می گرفت و حق طلبی در سایه جدل و سخنوری ماهرانه کم رنگ می شد، قهرمانی به نام « سقراط » پرچم علم و فضیلت را برافراخت .
- سقراط برای احیای تفکر عقلانی و استواری فضیلت قیام کرد و شالوده تفکر فلسفی اصیل را استوار ساخت .
- « سقراط » هیچ کتابی ننوشت، اما سراسر حیاتش را با فلسفه سپری کرد .
- زندگی « سقراط » حکایت واقعی یک فلسفه است .
- ما از مطالعه و تأمل در زندگی « سقراط » می توانیم دفتر اندیشه های فلسفی وی را ورق بزنیم و به نقش حقیقی فلسفه با زندگی بیشتر پی ببریم .
- افلاطون ، شاگرد برجسته « سقراط » این زندگی را حکایت کرده و مبارزه سقراط با مغالطه گران و سوفیست ها را به تصویر کشیده است .
- افلاطون نشان داد که سقراط عمر خود را صرف اصلاح جامعه و شناساندن افکار مغالطه آمیز سوفیست ها کرد .
- به عقیده افلاطون ، سقراط با هر کس که به او گوش می داد، مسائل اساسی خدانشناسی، اخلاق، سیاست و اجتماع را در میان می گذاشت، بحث های او به دل می نشست و به هر کجا که می رفت، مردم، به ویژه جوانان مشتاق گرد او حلقه می زدند .

❖ روش سقراط در گفتگوها و کشف حقیقت

- سقراط، روش بحث ثابتی داشت. مفهومی از مفاهیم را که در زندگی ما اهمیت حیاتی دارد، برمی گزید و درباره اش پرسش می کرد.
- در روش سقراط، وقتی کسی داوطلب پاسخ سوال سقراط می شد، سقراط با توجه به پاسخ او، سؤال دیگری طرح می کرد به طوری که مخاطب و پاسخ دهنده را به حقیقت می رساند و آنچه را که حق بود، از زبان پاسخ دهنده به دست می آورد.
- روش گفت و گو و پرسش و پاسخ که سقراط به کار می گرفت، به تدریج به «روش سقراطی» شهرت یافت.
- سقراط می گفت من همچون یک ماما عمل می کنم. همان طور که ماما به خانم باردار کمک می کند تا فرزندش را به دنیا آورد، من نیز در گفت و گو با دیگران کمک می کنم که خودشان حقیقت را بیان کنند.
- سقراط به مردم می آموخت که هر چیزی را مورد سؤال قرار دهند.
- سقراط جهالت افراد قدرتمند و سفسطه گر را به رُخشان می کشید. از این رو او به چهره ای بسیار بحث برانگیز تبدیل شد.
- بسیاری از مردم سقراط را دوست می داشتند و گروهی نیز از او بیزار بودند.

❖ هدف سقراط از گشت و گذار میان مردم

- از گشت و گذار در شهر جز این مقصودی ندارم که شما جوانان و بزرگسالان را متقاعد سازم که :
- « نباید جسم و مال و ثروت را بر کمال نفس خود ترجیح دهید و به شما یادآوری کنم که ثروت، فضیلت نمی آورد، بلکه از فضیلت است که ثروت و هر چه که برای فرد و جامعه سودمند است، به دست می آید . »

❖ رسالت خداوند به سقراط

- « من هیچ گاه از بیدار ساختن، پند دادن و حتی سرزنش کردن یکایک شما باز نمی ایستم و شما همه جا مرا در کنار خود می یابید...»
- من کسی نیستم که برای پول سخن بگویم یا به خاطر آن، لب از گفتار فرو بندم.
- من هم با تهی دستان و هم با توانگران همنشینی می کنم تا از من بپرسند و به سخنان من گوش فرا دهند...»
- این رسالتی است که خداوند با ندهای غیبی و در رؤیایها برعهده من نهاده است «

❖ سقراط در برابر دادگاه

- مقامات حکومتی سقراط را به اتهام فاسد کردن جوانان و بی ایمانی به خدایان بازداشت کردند و او را محاکمه نمودند.

❖ اتهامات ملتوس به سقراط

- ملتوس (یکی از سوفسطائیان و از مخالفان سرسخت سقراط) به نمایندگی از متهم کنندگان در دادگاه گفت:
✓ « جرم سقراط این است که خدایانی را که همه به آنها اعتقاد دارند، انکار می کند و از خدایی جدید سخن می گوید .
✓ با افکار خود جوانان را همراه می سازد و آنها را از دین و آیین پدرانشان برمی گرداند .»

❖ مجازات سقراط بنا به پیشنهاد ملتوس

- ملتوس برای ادعای خود شواهدی ذکر کرد و در پایان از دادگاه برای سقراط درخواست مجازات مرگ نمود .

❖ دفاعیه سقراط :

- دادگاه از سقراط دعوت کرد تا از خود دفاع کند .
- سقراط نیز با چهره ای آرام و گام هایی استوار به سوی جایگاه حرکت کرد و با لحنی مطمئن به اتهامات ملتوس پاسخ داد .
- دفاعیه سقراط بیانیه ای فلسفی بود که همه اصول زندگی فلسفی سقراط را در برداشت .
- آنتیان ، بگذارید افترايي را که از دیرباز به من نسبت داده اند و ملتوس هم همان را تکرار کرد، یادآوری کنم .
- مخالفان من می گویند : « سقراط رفتاری خلاف دین در پیش گرفته و در پی آن است که به اسرار آسمان و زمین دست یابد . باطل را حق جلوه دهد و این کار را به دیگران هم می آموزد . »
- کاوش و جست و جوی من برای شناخت کسانی که ادعای دانشمند بودن می کنند و جدا کردن آنها از کسانی که دانشمند حقیقی هستند، سبب شده که گروه بزرگی به غلط مرا « دانا » بنامند. در حالی که من دانا نیستم.
- شاید وقتی نادانی کسی را آشکار می کنم، کسانی که آنجا حاضرند، گمان می کنند که آنچه را آنها نمی دانند، من می دانم.
- دانای حقیقی فقط خداست.

❖ ندای سروش معبد دلفی به کرفون : « داناترین مردم سقراط است »

❖ راز سروش معبد دلفی : به ما بنمایاند تا چه پایه نادانیم.

▪ دیدگاه سقراط درباره پیام سروش :

خیال می کنم سروش معبد نام مرا به عنوان مثال مطرح کرد تا بگوید :

« داناترین شما آدمیان، کسی است که چون سقراط بداند که هیچ نمی داند »

(« پاورقی کتاب » سقراط، با این جملات تواضع و فروتنی خود را در برابر علم نشان می دهد. نادانی و جهل بر دو نوع است: الف) جهل ساده : انسان اموری را نمی داند اما نسبت به نادانی خود آگاه است و بنابراین از دیگران سؤال می کند تا بداند. ب) جهل مرکب : انسان اموری را نمی داند و نسبت به نادانی خویش نیز نادان است؛ بنابراین نمی داند که نمی داند. چنین کسی در پی کسب دانایی هم نیست. البته بسیاری از دانشمندان چیزهای فراوانی می دانند، اما از آنجا که عظمت جهان را درک کرده اند و دانش خود را ناچیز می شمارند، تواضع می کنند و خود را در دسته دانایان قرار نمی دهند. سقراط از این دسته بود و به همین دلیل با اینکه سروش معبد دلفی او را دانا خوانده بود، تواضع می کرد و می گفت سروش بدان جهت مرا دانا خواند که به نادانی خود اقرار می کنم.)

❖ سقراط و اثبات اعتقاد به خدا

▪ سقراط با اندکی مکث، به ملتوس رو کرد و گفت: از تو سؤال دیگری می کنم .

▪ آیا تو معتقدی که من خداپرست نیستم ؟

▪ ملتوس فریاد زد: « بلی تو منکر خدایان هستی »

▪ سقراط بار دیگر پرسید : « منظورت این است که من خورشید و ماه را به خدایی نمی پذیرم؟ »

▪ ملتوس گفت : آری ، نمی پذیری؛ ای آتئیان بدانید که سقراط خورشید را سنگ می داند و ماه را کره ای خاکی .

▪ سقراط با متانت گفت : اما این افترا ، که من منکر خدا باشم، وارد نیست. از تو می پرسم :

آیا ممکن است که کسی صفات و امور مربوط به انسان را بپذیرد، اما منکر وجود انسان باشد؟

آیا کسی پیدا می شود که علم و قدرت و عدالت فوق بشری را قبول داشته باشد ولی وجود خداوند را منکر

شود؟ (سقراط با این سخن، در حال اثبات خدا از طریق صفات و آثار او بود.)

▪ ملتوس گفت: « نه، چنین کسی پیدا نمی شود »

▪ سقراط گفت: « سپاسگزارم »

- سقراط به دفاعیه خود ادامه داد و از کسانی یاد کرد که دشمن او هستند و به هر ترتیب که شده حکم مرگ وی را از دادگاه خواهند گرفت. لذا رو کرد به حاضران و گفت:
- ای مردم! کسی که به راه درستی دست یافت و آن را در پیش گرفت، هرگز نباید از خطر هراسی به دل راه دهد.
- اکنون که خداوند مرا مأمور کرده تا در جست وجوی دانش بگویم و آن را به دیگران آموزش دهم، آیا پسندیده است که از ترس مرگ یا هر خطر دیگری از فرمان الهی سربتایم؟
- اگر چنین گناهی از من سرزند، سزاوار بود که دادگاهی تشکیل شود و بگویند سقراط به خدا اعتقاد ندارد ارتکاب آن گناه دلیل بر سرپیچی از امر خدا است؛ در آن صورت مدعی داشتن دانشی شده ام که در حقیقت فاقد آن هستم

❖ مفهوم مرگ نزد سقراط :

- سقراط، در پایان، خطاب به حاضران گفت:
- ای آتینان گریز از مرگ دشوار نیست، گریز از بدی دشوار است؛ زیرا بدی از مرگ تندتر می دود.
- من پیر و ناتوان به دام مرگ افتادم؛ ولی مدعیان من با همه چستی و چالاکی، در چنگال بدی گرفتار آمدند.
- اگر مرگ انتقال به جهانی دیگر است و اگر این سخن راست است که همه درگذشتگان در آنجا گرد آمده پس چه نعمتی بالاتر از اینکه آدمی از این مدعیان که عنوان قاضی بر خود نهاده اند، رهایی یابد و با داوران دادگر آن جهان روبه رو شود و با نیکان و بلند مرتبگان همنشین گردد.
- اگر مرگ این است، حاضرم بارها به کام مرگ روانه شوم.
- اکنون وقت رفتن فرا رسیده است؛ من به سوی مرگ می روم و شما به سوی زندگی. نصیب کدام یک از ما بهتر است؟ جز خدا کسی نمی داند.
- پس از ختم دادرسی، سقراط را به زندان منتقل کردند تا روزهای واپسین عمر خود را در آنجا سپری کند و در موعد مقرر جام شوکران را بنوشد.
- سیسرون، فیلسوف و خطیب بزرگ رومی (متولد ۱۰۶ پیش از میلاد) درباره سقراط می گوید:
- او فلسفه را از آسمان به زمین آورد و آن را به خانه ها و شهرها برد. او فلسفه را وادار کرد تا به زندگی، اخلاقیات و خیر و شر بپردازد.

پاسخ فعالیت های درس پنجم

اندیشه ص ۳۹

در رفتار و گفتار سقراط بیندیشید و به سؤال های زیر پاسخ دهید:

۱- چرا سقراط وظیفه خود می دانست که درباره مسائل اساسی زندگی با مردم صحبت کند؟ آیا مردم از او چنین

درخواستی کرده بودند؟

خیر مردم چنین درخواستی از سقراط نکرده بودند اما سقراط می گفت این رسالتی است که خداوند با ندهای غیبی و در رؤیایها برعهده من نهاده است .

۲- سقراط، این وظیفه خود را با چه روشی انجام می داد؟

سقراط، روش بحث ثابته داشت. مفهومی از مفاهیم را که در زندگی ما اهمیت حیاتی دارد، برمی گزید و درباره اش پرسش می کرد .

در روش سقراط ، وقتی کسی داوطلب پاسخ سوال سقراط می شد، سقراط با توجه به پاسخ او، سؤال دیگری طرح می کرد به طوری که مخاطب و پاسخ دهنده را به حقیقت می رساند و آنچه را که حق بود، از زبان پاسخ دهنده به دست می آورد. این روش گفت و گو و پرسش و پاسخ که سقراط به کار می گرفت، به تدریج به « روش سقراطی» شهرت یافت.

سقراط می گفت من همچون یک ماما عمل می کنم. همان طور که ماما به خانم باردار کمک می کند تا فرزندش را به دنیا آورد، من نیز در گفت و گو با دیگران کمک می کنم که خودشان حقیقت را بیان کنند .

۳- مخالفان اصلی سقراط چه کسانی بودند؟ جوانان و بزرگسالان

۴- باتوجه به آنچه تا اینجا درباره سقراط بیان شد، آیا می توان برخی از اصول فکری سقراط را به دست آورد؟ درباره

فضیلت و ثروت، عقل و جهل و... ؟

آری . توجه سقراط به بحث از یکسو، فضیلت نشان می دهد که به عقیده وی نباید جسم و مال و ثروت را بر کمال نفس خود ترجیح داد و اینکه ثروت، فضیلت نمی آورد، بلکه از فضیلت است که ثروت و هر چه که برای فرد و جامعه سودمند است، به دست می آید.

از سوی دیگر سقراط با تقسیم جهل به دو بخش ساده و مرکب ، سوفسطائیان را در زمره کسانی می داند که گرفتار جهل مرکب شده اند . در این نوع از جهل، انسان اموری را نمی داند و نسبت به نادانی خویش نیز نادان است؛ بنابراین نمی داند که نمی داند . به عقیده سقراط چنین کسی در پی کسب دانایی هم نیست.

اما نوع دیگری از جهل وجود دارد و آن جهل بسیط است . البته بسیاری از دانشمندان چیزهای فراوانی می دانند، اما از آنجا که عظمت جهان را درک کرده اند و دانش خود را ناچیز می شمارند، تواضع می کنند و خود را در دسته دانایان قرار نمی دهند. سقراط از این دسته بود و به همین دلیل با اینکه سرش معبد دلفی او را دانا خوانده بود، تواضع می کرد و می گفت سرش بدان جهت مرا دانا خواند که به نادانی خود اقرار می کنم.

سقراط الگویی از یک فیلسوف است که براساس فلسفه اش زندگی کرده و در راه پایبندی به آن جان خود را فدا نموده است. در این قسمت می خواهیم در گفتار و رفتار این فیلسوف بزرگ تأمل کرده و آن اصول فلسفی را که وی با آنها زندگی کرده، استخراج نماییم:

۵- چرا شاکیان، سقراط را متهم به بی دینی و انکار خدا می کردند؟ آیا واقعا او اعتقادی به خدا نداشت؟

زیرا دیدگاه سقراط با دیدگاه شاکیان در مورد خداوند یکسان نبود. سقراط حقیقتاً به خدا اعتقاد داشت و حتی معتقد بود که سرش معبد دلفی از جانب خداوند برای او پیغام هایی می آورد تا با مردم در میان بگذارد. او به مغالطه و فریب و زیر پا گذاشتن ارزش های اخلاقی اعتراض داشت و از مردم می خواست که به خدای برتر که همه چیز را می داند، ایمان داشته باشند و بار دیگر فضیلت های اخلاقی را زنده کنند.

۶- آیا می توان با تأمل در سخنان وی در دادگاه، برخی دیگر از اندیشه های سقراط را به دست آورد؟ مثلاً درباره خدا، مرگ و...؟

آری. خدایی که سقراط معرفی می کند دارای ویژگی های علم و قدرت و عدالت فوق بشری است. اما نظر سقراط

در مورد مرگ نیز یک دیدگاه متفاوت بود. وی مرگ را یک انتقال به جهان دیگر می دانست و معتقد بود، این

انتقال اگر با سربلندی و عزت باشد، شیرین است. اما اگر با خواری و ترس و جهل باشد، تلخ و زیان آور است.

۷- چرا سقراط دانایی را در اقرار به نادانی می دانست؟ آیا میان « چیزی نمی دانم » سقراط با « چیزی نمی دانیم »

سوفسطائیان تفاوتی هست؟

▪ از نظر سقراط و هر انسان خردمندی ندانستن و جهل یک نقص و عیب محسوب می شود و هر کس باید در پی رفع این نقص و عیب باشد. دانستن و علم یکی از بزرگ ترین فضائل انسانی است و هر قدر که علم و دانش انسان بیشتر شود، قدر و منزلت او افزایش می یابد. به همین جهت سقراط خود را « فیلسوفیا » یعنی دوستدار دانایی نامید. او حقیقتاً عاشق دانایی بود.

▪ بزرگ ترین کار سقراط مبارزه با جهل و نادانی مردم بود. او معتقد بود که سوفیست ها و مغالطه کاران مردم را در جهل و نادانی نگه می دارند و به غلط می اندازند. او با فخر فروشی از طریق علم به شدت مخالف بود. اگر کسی که به اندکی از دانش رسیده خود را برتر از دیگران بیندارد و تکبر داشته باشد، از حقیقت دانش دور شده است.

▪ دانش حقیقی انسان را در برابر خدا، خلقت و مردم متواضع و افتاده تر می کند. به خاطر اینکه: می داند خدایی که هستی را آفریده و به او قدرت داده که گوشه ای از هستی را درک کند، دانشی وصف ناپذیر دارد. می داند که این خلقت و این جهان آنقدر بزرگ و عظیم است که دانش او در برابر ندانسته هایش قطره ای در برابر دریاست. ابن سینا در وصف خود می گوید:

دل گرچه در این بادیه بسیار شتافت یک موی ندانست ولی موی شکافت

اندر دل من هزار خورشید بتافت آخر به کمال ذره ای راه نیافت

در برابر مردم نیز متواضع می شود؛ زیرا می داند تکبر و فخر در مقابل مردم از رذایل اخلاقی و صفات پست است.

با توجه به این نکات است که سقراط فروتنی به خرج می دهد و خود را نادان ترین به حساب می آورد.

▪ سقراط، یکی از رسالت های خود را مبارزه با مدعیان دانش و دانشمند نماها می دانست. با آنها وارد بحث و گفت و گو می شد تا نشان دهد که آنان از دانش واقعی برخوردار نیستند.

۸- وقتی به زندگی سقراط و رفتار او در مقابل دیگران نگاه می کنیم، کدام اصول اخلاقی را در رفتار وی می توانیم مشاهده کنیم؟

برتری فضیلت بر ثروت - فداکاری در راه حقیقت - تحمل رنج برای آگاهی مردم - نرسیدن از مرگ احساس تواضع در برابر

علم و دانایی

درس پنجم فصل اول : زندگی بر اساس اندیشه

سوالات تشریحی

- ۱- جامعه آتن در زمان سقراط متأثر از چه اندیشه های بود و عقیده آنان چه بود ؟
جامعه آتن در زمان سقراط متأثر از اندیشه های سوفسطائیان بود. سوفسطائیان معتقد بودند که جهان را نمی توان شناخت و آنچه را که ما علم و دانش می نامیم، تنها ساخته و پرداخته ذهن ماست و تطابقی با واقعیت ها ندارد.
- ۲- سوفسطائیان چگونه بر شیوه زندگی مردم جامعه آتن تأثیر می گذاشتند ؟
سوفسطائیان با کمک اقسام مغالطه ها و جدل و فن سخنوری به نشر اندیشه خود می پرداختند و بر شیوه زندگی مردم تأثیر می گذاشتند.
- ۳- در شرایطی که جامعه آتن از حقیقت و فضیلت فاصله گرفته بود، سقراط چه اقدامی انجام داد ؟
پرچم علم و فضیلت را برافراخت و برای احیای تفکر عقلانی قیام کرد و شالوده تفکر فلسفی اصیل را استوار ساخت .
- ۴- در جامعه آتن چه چیزی حکایتگر واقعی یک فلسفه بود؟ چه کسی و چگونه آن را به تصویر کشیده است؟
زندگی سقراط - افلاطون ، شاگرد برجسته « سقراط » این زندگی را حکایت کرده و مبارزه سقراط با مغالطه گران و سوفیست ها را به تصویر کشیده است .
- ۵- روش سقراطی چگونه روشی بود ؟ آن را توضیح دهید.
در روش سقراط ، وقتی کسی داوطلب پاسخ سوال سقراط می شد، سقراط با توجه به پاسخ او، سؤال دیگری طرح می کرد به طوری که مخاطب و پاسخ دهنده را به حقیقت می رساند و آنچه را که حق بود، از زبان پاسخ دهنده به دست می آورد. روش گفت و گو و پرسش و پاسخ که سقراط به کار می گرفت، به تدریج به « روش سقراطی » شهرت یافت
- ۶- سقراط از گشت و گذار در میان مردم چه مقصودی داشت؟ دی ۸۰ - خرداد و شهریور ۸۱
جز این مقصودی ندارم که شما جوانان و سالخوردگان را متقاعد سازم که نباید جسم و مال و ثروت را بر کمال نفس خود ترجیح دهید و به شما یادآوری کنم که ثروت فضیلت به بار نمی آورد بلکه از فضیلت است که ثروت و هر چه که برای افراد و جامعه سودمند است به دست می آید.
- ۷- در نظر سقراط رابطه ثروت و فضیلت چگونه است؟ خرداد ۸۱
ثروت فضیلت به بار نمی آورد بلکه از فضیلت است که ثروت و هر چه که برای افراد و جامعه سودمند است به دست می آید.
- ۸- سقراط معتقد بود که خداوند چه رسالتی را بر عهده ای او نهاده است؟
من هیچگاه از بیدار ساختن ، پند دادن و شماتت یکایک شما باز نمی ایستم این رسالتی است که خداوند با ندا های غیبی و در رو با بر عهده من نهاده است.
- ۹- ملتوس در دادگاه ، سقراط را به چه جرمی متهم کرد ؟؟ دی ۸۰ و ۸۱
- ۱۰- اتهاماتی که در دادگاه آتن به سقراط زده شد چه بود؟ دی ۸۸
- ۱۱- در نظر ملتوس جرم سقراط چه بود؟
- ۱۲- از نظر ملتوس، اتهامات سقراط چه بود ؟ شهریور ۹۴
- ۱۳- یکی از اتهاماتی را که در دادگاه آتن به سقراط زدند ، بنویسید . خرداد ۹۳

۱۴- یکی از اتهام های سقراط را که ملتوس در دادگاه مطرح کرد، بیان کنید. شهریور ۹۲

پاسخ سوال ۹ تا ۱۴ : جرم سقراط این است که خدایانی را که همه به آنها اعتقاد دارند، انکار می کند و از خدایی جدید سخن می گوید. با افکار خود جوانان را همراه می سازد و آنها را از دین و آیین پدرانشان برمی گرداند.

۱۵- سرانجام محاکمه سقراط چه بود؟

ملتوس برای ادعای خود شواهدی ذکر کرد و در پایان از دادگاه برای سقراط درخواست مجازات مرگ نمود.

۱۶- ملتوس جرم سقراط را در چه چیز می دانست و چه کیفری را برای او پیشنهاد کرد؟

خدایانی را که همه به آنها اعتقاد دارند، انکار می کند و از خدایی جدید سخن می گوید. با افکار خود جوانان را همراه می سازد و آنها را از دین و آیین پدرانشان برمی گرداند. مجازات مرگ

۱۷- افتزایی که مخالفان از دیرباز به سقراط نسبت داده بودند چه بود؟ شهریور ۸۳

سقراط رفتاری خلاف دین درپیش گرفته و درپی آن است که به اسرار آسمان و اعماق زمین دست یابد. باطل را حق جلوه دهد و این کار را به دیگران هم می آموزد.

۱۸- سقراط از جستجو برای شناخت کسانی که ادعای دانشمند بودن می کردند و همچنین کشف راز پیام

غیبی سروش، به چه نتیجه ای رسید؟

کاوش و جستجوی من برای ادعای دانشمند بودن می کنند و جدا کردن آنها از کسانی که دانشمند حقیقی هستند، سبب شده که گروه بزرگی به غلط مرا «دانا» بنامند. در حالی که من دانا نیستم شاید به این دلیل که هر بار نادانی کسی را آشکار می کنم، حاضران مجلس گمان می کنند که آنچه که او نمی داند، من می دانم.

۱۹- پیام سروش معبد دلفی چه بود؟ و سقراط راز آن را در چه می دانست؟ خرداد ۸۲

هیچ کس دانا تر از سقراط نیست - دانا ترین شما آدمیان کسی است که چون سقراط بداند که هیچ نمی داند.

۲۰- پیام سروش دلفی چه بود؟ شهریور ۹۲ شهریور ۹۵ هیچ کس دانا تر از سقراط نیست.

۲۱- راز پیام سروش دلفی از نظر سقراط در الهامی به دوستش کرفون چه بود؟ خرداد ۹۲

راز سروش معبد دلفی این است که «داناترین مردم سقراط است» یا بعبارتی راز پیام این بود که به ما بنمایاند تا چه پایه نادانیم. (نادانی ما را به ما بنمایاند و بگوید داناترین آدمیان کسی است که مانند سقراط بداند که نادان است.)

۲۲- راز پیام سروش دلفی چه بود؟ دی ۹۷ - خرداد ۹۸

دانا ترین شما آدمیان کسی است که چون سقراط بداند که هیچ نمی داند. یا ه ما بنمایاند تا چه پایه نادانیم.

۲۳- سقراط چگونه اثبات کرد که او منکر خدا نیست؟ (استدلال او را کامل بنویسید.)

۲۴- سقراط وجود خداوند را چگونه اثبات کرد؟

سقراط با متانت گفت: اما این افترا، که من منکر خدا باشم، وارد نیست. مگر ممکن است که کسی صفات و امور مربوط به انسان را بپذیرد، اما منکر وجود انسان باشد؟ آیا کسی پیدا می شود که علم و قدرت و عدالت فوق بشری را قبول داشته باشد ولی وجود خداوند را منکر شود؟

۲۵- سقراط با طرح این سؤال از ملتوس که « آیا ممکن است کسی وجود امور انسانی را بپذیرد

ولی منکر وجود انسان شود، چه نتیجه ای گرفت؟ من به خدا اعتقاد دارم

۲۶- از نظر سقراط ، اگر بدلیل ترس از مرگ یا هر خطر دیگری از فرمان الهی سربتابد سزاوار چیست ؟
سزاوار این است که دادگاهی تشکیل دهند و بگویند سقراط به خدا اعتقاد ندارد. ارتکاب آن گناه دلیل بر سرپیچی از امر خدا است؛ در آن صورت مدعی داشتن دانشی شده ام که در حقیقت فاقد آن هستم

۲۷- علت ترس از مرگ از نظر سقراط چیست؟ دی ۸۹

به اعتقاد سقراط ، چرا مردم از مرگ می ترسند ؟ شهریور ۹۶

از نظر سقراط چرا مردم از مرگ می هراسند ؟ خرداد ۹۷

از نظر سقراط چرا مردم از مرگ می ترسند ؟ شهریور ۹۷

ترس از مرگ جز این نیست که آدمی خود را دانا بیندارد، بی آنکه دانا باشد .

۲۸- از نظر سقراط گریز از چه چیز دشوار است؟ چرا ؟

گریز از مرگ دشوار نیست، گریز از بدی دشوار است؛ زیرا بدی از مرگ تندتر می دود.

۲۹- دلیل پذیرش مرگ از نظر سقراط چه بود؟

اگر مرگ انتقال به جهانی دیگر است و اگر این سخن راست است که همه در گذشتگان در آنجا گرد آمده اند ، پس چه نعمتی بالاتر از اینکه آدمی از این مدعیان که عنوان قاضی بر خود نهاده اند، رهایی یابد و با داوران دادگر آن جهان روبه رو شود و با نیکان و بلند مرتبگان همنشین گردد! اگر مرگ این است، حاضرم بارها به کام مرگ روانه شوم .

۳۰- از نظر سقراط :

الف- دانای حقیقی کیست؟

ب- راز پیام سروش معبد دلفی چه بود؟

ج- مأموریت خدا به سقراط چه بود؟

د- چه کسی از خطر، هراسی به دل راه نمی دهد؟

و- علت ترس از مرگ چیست؟

ه- نصیب وی و آتینان به وقت رفتن چه بود ؟

الف - خدا   ب- به ما بنمایاند تا چه پایه نادانیم .   ج- در جست وجوی دانش بگوشم و آن را به دیگران بیاموزم .
د - کسی که به راه درستی دست یافت و آن را در پیش گرفت .

و - ترس از مرگ جز این نیست که آدمی خود را دانا بیندارد بی آنکه دانا باشد   ه- من برای مردن و شما برای

زیستن

۳۱- هر یک از موارد سمت راست با کدام یک از گزینه ها در سمت چپ مرتبط است؟

۱- خدا

الف) نماینده متهم کنندگان سقراط

۲- افلاطون

ب) دانای حقیقی

۳- دفاعیه سقراط

ج) شاگرد برجسته سقراط

۴- ملتوس

د) بیانیه فلسفی

جواب: الف) ملتوس   ب) خدا   ج) افلاطون   د) دفاعیه سقراط

سوالات پاسخ کوتاه

- ۱- از نظر سقراط دانای حقیقی کیست؟ خرداد ۹۶ خدا
- ۲- نماینده متهم‌کنندگان سقراط چه کسی بود؟ ملتوس
- ۳- سرانجام محاکمه سقراط چه بود؟ شهریور ۸۳ مرگ
- ۴- چهره برجسته تاریخ فلسفه کیست؟ سقراط
- ۵- جامعه آتن در زمان سقراط متأثر از اندیشه‌های چه گروهی بود؟ سوفسطائیان
- ۶- پرچمدار علم و فضیلت در جامعه یونان کدام فیلسوف است؟ سقراط
- ۷- چرا سقراط علیه سوفسطائیان قیام کرد؟ برای احیای تفکر عقلانی و استواری فضیلت
- ۸- کدام فیلسوف یونانی مبارزه سقراط با مغالطه‌گران و سوفیست‌ها را در آثار خود به تصویر کشیده است؟ افلاطون
- ۹- به نظر افلاطون در جامعه یونان، سقراط، عمر خود را صرف چه اموری کرد؟ اصلاح جامعه و شناساندن افکار مغالطه‌آمیز سوفیست‌ها
- ۱۰- دو مسئله از مسائل اساسی که سقراط به هنگام گفت و گو با مردم در میان می گذاشت را نام ببرید.
خدانشناسی، اخلاق، سیاست و اجتماع

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید.

- ۱- .... چهره برجسته تاریخ فلسفه است . سقراط
- ۲- جامعه آتن در زمان سقراط متأثر از اندیشه‌های .... بود . سوفسطائیان
- ۳- سوفسطائیان معتقد بودند که جهان را نمی توان .... و آنچه را که ما علم و دانش می نامیم، تنها ساخته و پرداخته .... ماست و تطابقی با .... ندارد . شناخت - ذهن - واقعیت
- ۴- سوفسطائیان با کمک اقسام مغالطه‌ها و .... و فن .... به نشر اندیشه خود می پرداختند و بر شیوه زندگی مردم تأثیر می گذاشتند . جدل - سخنوری
- ۵- در آتن، سقراط برای احیای تفکر.... و استواری .... قیام کرد و شالوده تفکر فلسفی اصیل را استوار ساخت.
عقلانی، فضیلت
- ۶- زندگی .... حکایت واقعی یک فلسفه است . « سقراط »
- ۷- ... ، مبارزه سقراط با مغالطه‌گران و سوفیست‌ها را به تصویر کشیده است. افلاطون
- ۸- .... نماینده متهم‌کنندگان سقراط بود . ملتوس
- ۹- جرم سقراط این است که... که همه به آنها معتقدند انکار می کند و از.... جدید سخن می گوید. خدایانی - خدایی
- ۱۰- .... در پایان دادگاه برای سقراط درخواست مجازات .... نمود . ملتوس - مرگ

۱۱-.... بیانیه ای فلسفی بود که همه اصول زندگی فلسفی سقراط را در برداشت. دفاعیه سقراط

۱۲- به عقیده مخالفان و سوفسطائیان، سقراط رفتاری.... در پیش گرفته و در پی آن است که به.... آسمان و زمین دست یابد. خلاف دین - اسرار

۱۳- سقراط می گوید که کاوش و جست وجوی من برای شناخت کسانی که ادعای.... بودن می کنند و جدا کردن آنها از کسانی که.... هستند، سبب شد که گروه بزرگی به غلط مرا.... بنامند. دانشمند - دانشمند حقیقی - دانا
۱۴- از نظر سقراط، هربار.... کسی را آشکار می کنم، حاضران مجلس گمان می کنند که آنچه که او نمی داند، من.... نادانی - می دانم

۱۵- به نظر سقراط، دانای حقیقی فقط.... است. خدا

۱۶- راز سرش معبد دلفی این بود که به ما بنمایاند تا چه پایه.... نادانیم

۱۷- داناترین شما آدمیان، کسی است که چون.... بداند که هیچ.... سقراط - نمی داند.

۱۸- از نظر سقراط، کسی که به راه... دست یافت، هرگز نباید از.... هراسی به دل راه دهد. درستی، خطر

۱۹- سقراط می گوید که.... مرا مأمور کرده تا در جست وجوی.... بکوشم و آن را به دیگران آموزش دهم.
خداوند - دانش

۲۰- به نظر سقراط، ترس از مرگ جز این نیست که آدمی خود را... بپندارد، بی آنکه دانا باشد. دانا

۲۱- از نظر سقراط، گریز از مرگ... نیست، گریز از... دشوار است. دشوار - بدی

۲۲- اکنون وقت رفتن فرا رسیده است؛ من به سوی... می روم و شما به سوی.... مرگ - زندگی

تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط می باشد.

۱- جامعه آتن در زمان سقراط متأثر از اندیشه های سوفسطائیان بود. درست

۲- سوفسطائیان با کمک اقسام مغالطه ها و جدل و فن سخنوری به نشر اندیشه خود می پرداختند و بر شیوه زندگی مردم تأثیر می گذاشتند. درست

۳- در شرایطی که جامعه آتن از حقیقت و فضیلت فاصله می گرفت، سقراط پرچم علم و فضیلت را برافراخت و برای احیای تفکر عقلانی و استواری فضیلت قیام کرد و شالوده تفکر فلسفی اصیل را استوار ساخت. درست

۴- زندگی « افلاطون » حکایت واقعی یک فلسفه است. نادرست

۵- ارسطو، شاگرد برجسته « سقراط » این زندگی را حکایت کرده و مبارزه سقراط با مغالطه گران و سوفیست ها را به تصویر کشیده است. نادرست

۶- سقراط، روش بحث ثابتی داشت. درست

۷- به عقیده سقراط، فضیلت، ثروت نمی آورد. نادرست

- ۸- از نظر سقراط از ثروت است که فضیلت و هر چه که برای فرد و جامعه سودمند است، به دست می آید. نادرست
- ۹- سقراط من کسی نیستم که برای پول سخن بگویم یا به خاطر آن، لب از گفتار فرو بندم. درست
- ۱۰- ملتوس نماینده متهم کنندگان سقراط بود. درست
- ۱۱- به عقیده ملتوس، جرم سقراط این است که خدایانی که همه به آنها اعتقاد دارند، انکار می کند و از خدایی جدید سخن می گوید. درست
- ۱۲- از نظر ملتوس، سقراط با افکار خود جوانان را گمراه می سازد و آنها را از دین پدرانشان برمی گرداند. درست
- ۱۳- ملتوس در پایان از دادگاه برای سقراط درخواست مجازات بخشش نمود. نادرست
- ۱۴- دفاعیه سقراط بیانیه ای فلسفی بود که همه اصول زندگی فلسفی سقراط را در برداشت. درست
- ۱۵- به عقیده سوفسطائیان، سقراط رفتاری خلاف دین در پیش گرفته و در پی آن است که به اسرار آسمان و زمین دست یابد. باطل را حق جلوه دهد و این کار را به دیگران هم می آموزد. درست
- ۱۶- از نظر، سقراط کاوش و جست و جوی وی برای شناخت کسانی که ادعای دانشمند بودن می کنند و جدا کردن آنها از کسانی که دانشمند حقیقی هستند، سبب شده که گروه بزرگی به درست، سقراط را «دانا» بنامند. نادرست
- ۱۷- سقراط در دفاعیه خود در دادگاه گفت؛ من دانای حقیقی هستم. نادرست
- ۱۸- به عقیده سقراط، هربار وی نادانی کسی را آشکار می کرد، حاضران مجلس گمان می کردند که آنچه که او نمی داند، سقراط می داند. درست
- ۱۹- از نظر سقراط دانای حقیقی فقط خداست. درست
- ۲۰- پیام سروش معبد دلفی این بود «داناترین مردم سقراط است» درست
- ۲۱- داناترین شما آدمیان کسی است که چون سقراط بداند که هیچ نمی داند « خرداد ۹۶ درست
- ۲۲- از نظر سقراط، کسی که به راه درستی دست یافت و آن را در پیش گرفت، هرگز نباید از خطر هراسی به دل راه دهد. درست
- ۲۳- به نظر سقراط، ترس از مرگ جز این نیست که آدمی خود را دانا بیندارد، بی آنکه دانا باشد. درست
- ۲۴- از نظر سقراط، گریز از مرگ بدی نیست، گریز از مرگ دشوار است؛ زیرا مرگ از بدی تندتر می دود. نادرست
- ۲۵- سقراط گفتن؛ من پیر و ناتوان به دام مرگ افتادم؛ ولی مدعیان من با همه چستی و چالاکی، در چنگال بدی گرفتار آمدند. درست
- ۲۶- سقراط در پایان دادگاه گفت، اکنون وقت رفتن فرا رسیده است، من به سوی مرگ می روم و شما به سوی زندگی؛ اما نصیب کدام یک از ما بهتر است؟ جز خدا کسی نمی داند. درست

سوالات تستی

۱- اساسی ترس از مرگ از نظر سقراط ، کدام است؟ کنکور ۹۸

گزینه ۱

(۱) توهم دانایی نسبت به مرگ

(۲) اشتیاق به توقف در دنیا

(۳) آگاهی از زیان مرگ

(۴) سرپیچی از امر خدا

۲- سقراط در زمان خودش به دانایی مشهور بود . علت این موضوع به نظر او چه بود؟ کنکور خارج کشور ۹۸

گزینه ۱

(۱) اینکه او نادانی سوفسطائیان را آشکار می کرد.

(۲) پیام سروش دلفی مبنی بر این که او داناترین مرد شهر است.

(۳) گفت و گوهای او با مردم برای اینکه فرمان خداوند را به جای آورده باشد .

(۴) تصور مردم مبنی بر این که او پاسخ سوالاتی را که از سوفسطائیان می کند ، می داند .

۳- کدام مورد به نتیجه نهایی تلاش های سقراط برای کشف راز سخن سروش معبد دلفی اشاره دارد ؟ کنکور ۹۶

گزینه ۲

(۱) دانای حقیقی کسی جز خداوند نیست

(۲) کسی که از نادانی خود خبره دارد، دانا است

(۳) کسانی که بیشتر به دانایی شهره بودند، نادان تر بودند (۴) داناترین آدمیان کسانی اند که مانند سقراط هیچ نمی دانند.

۴- کدام عبارت بیانگر نظر سقراط است ؟ کنکور خارج کشور ۹۶

(۱) نباید به مال و ثروت و کمال جسم بها داد .

(۲) ثروت برای فرد و جامعه سود چندانی ندارد .

(۳) همه چیزهای ارزشمند از فضیلت به دست می آیند .

(۴) کمال نفس همراه با فضیلت، ثروت به بار می آورد .

۵- با توجه با دفاعیات سقراط در دادگاه کدام عبارت مناسبتر است؟ کنکور سراسری ۹۲

گزینه ۳

(۱) وی انکار خدایان متعدد را، دلیلی بر انکار خدای یگانه نمی دانست.

(۲) به اعتقاد وی خورشید، سنگ و ماه، کره های خاکی بیش نبودند.

(۳) سخنان وی در مورد دانایی و عدالت، نشان می داد که به خدا معتقد است.

(۴) به گفته او همانطور که زین و لگام از آن اسب بود، جهان از آن خدا بود.

۶- هدف اصلی سقراط این بود که به مردم نشان دهد .... کنکور خارج کشور ۹۲

گزینه ۴

(۱) قبل از انجام هرکار باید بفهمد آن کار درست است یا نه (۲) بالاترین سعادت برای شهر او ، پیروی از فرمان خداست .

(۳) سعادت انسان در توجه به روح خود و تربیت آن است .

(۴) از فضیلت است که ثروت و هرچه سودمند است به دست می آید

۷- در مقایسه ی « نمی دانم » سقراط با « نمی دانم » سوفسطائیان کدام مورد درست نیست؟ کنکور سراسری ۹۱

گزینه ۴

(۱) « نمی دانم » سقراط بیان جهل بسیط است، بر خلاف « نمی دانم » سوفسطائیان که ناشی از جهل مرکب است.

(۲) « نمی دانم » سوفسطائیان برخلاف « نمی دانم » سقراط، بر عشق به دانایی و فرزانیگی استوار نیست.

(۳) « نمی دانم » سوفسطائیان علیرغم ظاهرش، حاکی از جهل مرکب است که سقراط با نمی دانم خود سعی در از بین بردن آن دارد.

(۴) « نمی دانم » سوفسطائیان یعنی نمی توانم بدانم، ولی « نمی دانم » سقراط یعنی عدم اطمینان به همه ی دانسته ها

۸- ملتوس در جریان محاکمه ، سقراط را به چه اموری متهم کرده بود ؟

گزینه ۴

(۱) سخن گفتن از خدای جدید و نافرمانی از سروش

(۲) فاسد کردن جوانان و رشوه خواری

(۳) فاسد کردن جوانان و نافرمانی از سروش معبد دلفی

(۴) سخن گفتن از خدای جدید و گمراهی جوانان

۹- سقراط در روز محاکمه، افترايي که از دیرباز به او نسبت داده بودند و ملتوس هم آن را تکرار کرد چه می دانست؟ گزینه ۱

۱) سقراط رفتاری خلاف دین در پیش گرفته و در پی آن است که به اسرار آسمان و زمین دست یابد.

۲) سقراط خورشید را سنگ می داند و ماه را کره ای خاکی.

۳) سقراط، علم و قدرت و عدالت فوق بشری را قبول را منکر شده است .

۴) سقراط هر بار نادانی کسی را آشکار می کند . و خود را دانای حقیقی می پندارد.

۱۰-۳- سقراط چگونه و براساس کدام دلیل پی برد که گروه بزرگی به غلط او را دانا می دانند در حالی که دانا نیست؟ گزینه ۱

۱) جدا کردن کسانی که ادعای دانشمند بودن می کنند از دانشمند حقیقی . (۲) آشکار کردن دانایی مدعیان دانش .

۳) آن دانایان از پاسخ به سوالات سقراط در می ماندند. (۴) با سخن سروش معبد دلفی دریافت

۱۱-۴- کدام مورد از نظر سقراط بیانگر راز پیام سروش دلفی بود؟ گزینه ۲

۱) داناترین مردم سقراط است . (۲) به ما بنمایاند که تا چه پایه نادانیم .

۳) اینکه مردم آنها را بسیار دانا می دانستند. (۴) کسانی که بیشتر به دانایی شهره بودند نادان تر بودند.

۱۲- کدام مورد به نتیجه نهایی تلاش های سقراط برای کشف راز سخن سروش دلفی اشاره دارد؟ گزینه ۳

۱) دانای حقیقی فقط خداوند است . (۲) جدا کردن کسانی که ادعای دانشمند بودن می کنند از دانشمند حقیقی .

۳) کسی که از نادانی خود خبره دارد ، دانا است. (۴) داناترین آدمیان کسانی اند که مانند سقراط هیچ نمی دانند .

۱۳- با توجه با دفاعیات سقراط در دادگاه کدام عبارت مناسبتر است؟ گزینه ۳

۱) وی انکار خدایان متعدد را، دلیلی بر انکار خدای یگانه نمی دانست.

۲) به اعتقاد وی خورشید، سنگ و ماه، کره ای خاکی پیش نبودند.

۳) سخنان وی در مورد دانایی و عدالت، نشان می داد که به خدا معتقد است.

۴) به گفته او همانطور که صفات انسانی اثبات کننده وجود انسان بود، جهان از آن خدا بود.

۱۴- کدام عبارت بیانگر نظر سقراط درباره علت ترس از مرگ است؟

۱) آدمی خود را دانا پندارد، بی آنکه دانا باشد . (۲) زیرا مرگ از بدی تندتر می دود.

۳) چون گریز از مرگ دشوار نیست، گریز از بدی دشوار است. (۴) مرگ انتقال به جهانی دیگر است . گزینه ۱

۱۵- به اعتقاد سقراط، ایمن بودن از ترس و هراس خطرات، در گرو ..... و «جهل مرکب» و «جهل بسیط» به ترتیب بیانگر

..... و ..... است. کنکور سراسری ۹۰ با اعمال تغییرات

۱) آگاهی به جهل و نادانی خود - دانا پنداری خویش - اقرار و آگاهی نسبت به نادانی خود

۲) دست یابی به درستی راه - اقرار و آگاهی نسبت به نادانی خود - دانا پنداری خویش

۳) دست یابی به درستی راه - دانا پنداری خویش - اقرار و آگاهی نسبت به نادانی خود

۴) آگاهی به جهل و نادانی خود - اقرار و آگاهی نسبت به نادانی خود - دانا پنداری خویش

داناترین آدمیان به اعتقاد سقراط کسانی اند که ..... و راز پیام سروش معبد دلفی همین بود که .... کنکور ۸۸ با اعمال تغییرات

۱) بدانند که هیچ نمی دانند - به ما بنمایاند که تا چه پایه نادانیم.

۲) توجه به خدای واحد را وجهه همت خود قرار دهند - سقراط رفتاری خلاف دین ما آتینان در پیش گرفته است.

۳) بدانند که هیچ نمی دانند - سقراط رفتاری خلاف دین ما آتینان در پیش گرفته است.

۴) توجه به خدای واحد را وجهه همت خود قرار دهند - به ما بنمایاند که تا چه پایه نادانیم. گزینه ۱